

מבאר תורתו של
מרן הגה"צ

רבי יונה הלוי

פארסט זצ"ל

בעהמח"ס דברי יונה
וראש ישיבת ד'נייטרא

דברי יונה

דברי יונה על פרשת שלח

דבמדה זאת דוקא הרומזת לעומת מדה הי"ג שהתורה נדרשת בהם, יש ב' כתובים המכחישים ז"א וז' ובא הכתוב השלישי ומכריע ביניהם עיי"ש.

ובהקדמת דבריו ז"ל כבר אמרתי בזה ליישב הפסוק [שמות ו יב] וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה וגוי והקשו המפרשים דהוי ק"ו פריכא מכיון דעם ישראל לא שמעו אליו מקוצר רוח ועבודה קשה משא"כ בפרעה דלא שייך זה. אמנם עפי"ז אפ"ל דגם משרע"ה ידע דהוי ק"ו פריכא ואין לו להזכירו, ועכ"ז עשה הק"ו, רק כדי לעורר מדת הרחמים על ישראל.

ואפ"ל לפי"ז ביתר ביאור בענין דאין עונשין מן הדין, דהנה עצם ענין הק"ו מורה לנו דשכל האדם מוגבל מאד, ואף מה שנראה לו לקל וחומר שייכולין ללמוד זה מזה, עכ"ז יתכן מאד דהוי ק"ו פריכא, דלצד הגבלת שכלו טעה באמיתת הדברים, ולכן דוקא בענין זה המורה על הגבלת כח האדם וחולשתו מתעורר רחמי השי"ת עליו למנוע העונש, וזהו ג"כ רמזו בענין מדת א"ל המורה על רחמים.

ומענין לענין באותו ענין אזכיר גם דברי הישמח משה שכתב וז"ל ותדבר מרים ואהרן במשה על אודות וגוי והאיש משה עניו מאד, יש להבין הסמיכות וגם מה ענינו לכאן, ונ"ל עפימ"ש רז"ל [שבת פז]. שלשה דברים עשה משה מדעתו וא' מהן שפירש מן האשה דנשא ק"ו בעצמו אמר ומה ישראל שלא דברה שכינה עמהם אלא שעה אחת וקבע להן זמן אמרה תורה אל תגשו אל אשה, אני שכל שעה ושעה שכינה מדברת עמי ואינו קובע לי זמן על אחת כמה וכמה. והקשו שם בתוס' [ד"ה ומה] וא"ת דא"כ מאי קאמר דהוסיף מדעתו הלא דאורייתא דניתן לדרוש ק"ו, וי"ל דלא הוי ק"ו גמור דשאני התם משום עשרת הדברות עיי"ש. ושמעתי משמיה דהגאון הקדוש מבארדיטשוב תירוץ על זה, והוא דבאמת יש להבין מה ציוה השי"ת לישראל לפרוש מן האשה הלא מצוה היא כשאר מצוה ולמה יטמא, רק דעת לגבון נקל דלא כל אדם זוכה שיעשה רק לשי"ש ולא לשם הנאת גשמי כלל ומשום זה הוא מטמא וצריך טבילה, וא"כ לפי"ז משה דודאי עשה הכל רק לשי"ש א"כ ק"ו פריכא הוא דאצלו לא היה מטמא כלל, אך לפי דעתו של משה דהחזיק עצמו גרוע מכל הוי ק"ו מעליא והבן עכ"ד הנחמדים. ועפי"ז מבואר ותדבר מרים וגוי הלא גם בנו דבר ה' וקשה מפני מה לא דרשו הם ק"ו וצ"ל דק"ו פריכא הוא כמ"ש, א"כ קשה על משה, לכך אמר והאיש משה עניו מאד א"כ לדעתו הוי ק"ו מעליא, והבן עכ"ד.

ואגב יש להביא מש"כ הפנים יפות בענין הק"ו ואביה ירק ירוק בפניה וגוי דמה דנקט הק"ו מאביה בזמן דלא היה שייכות לאביה בכל הענין שלפנינו, אמנם רמז בזה דבעונש זה נפרעה ג"כ על מה שמצינו דבעת שפרש א"ע מיוכבד אמרה לו גזירתך קשה משל פרעה וכו' ואף שאמת היתה בפיה ועי"ש

ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת ויקריבו אותו וגוי ויניחו אותו במשמר כי לא פורש מה יעשה לו, וברש"י יודעין היו שעונשו במיתה אבל לא ידעו באיזה מיתה.

ובילקוט איתא [שלח תשמ"ט] מקושש עצים תולש מן הקרקע או אינו אלא איש ושמו מקושש ת"ל ויקריבו אותו המוצאים אותו מקושש ומה ת"ל וימצאו איש מקושש תולש מן הקרקע ע"כ. ובספר פנים יפות כתב על זה דהיה אפ"ל שזה היה אומנתו שהיה מקושש עצים ולכן נקרא מקושש ע"כ. ועד"ז אפ"ל דהנה נחלקו רז"ל מה היה מלאכת המקושש, ולחד מ"ד היה מעביר ד' אמות ברה"ר, ולפ"ז אפ"ל דהנה לגבי מלאכת הוצאה יש נפק"מ אם הוציאו כדרך המוציאין או כשהוא אומן דרך אומנתו, ואם היה פעולתו להיות מקושש עצים, אפשר דלצד אומנתו בעצים, היה לו דרך הוצאה של אומן דרך אומנתו ולכן נתחייב.

והנה התוס' [ב"ב קיט] הביאו דמקושש לשם שמים נתכוין, וכן מצינו במס' שבת [צו]. דאר"ע מקושש זה צלפהד ואמר לו ריב"ב בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן דין על דברך, דאם כדברך וכו' ואם לאו אתה מוציא לעז על אותו צדיק ע"כ, ועכ"פ היה בזה חשבון של לשם שמים, וצ"ב כל הענין בזה.

ונקדים עוד בפ' השבוע שעברה [במדבר יב א] ותדבר מרים וגוי ויצעק משה אל ה' אל נא רפא וגוי ואביה ירוק ירק בפניה וגוי, והנה הגר"י ענגיל זצ"ל כתב [בית האוצר כלל נו אות טז] עפ"י דרך אגדה בטעם דאין עונשין מן הדין, עפימ"ש בספר בני יששכר בשם הרב הקדוש מוה"ר צבי הירש מזידיטשובי ז"ל די"ג מידות דהתורה נדרשת בהם הם לעומת הי"ג מידות של רחמים, ונמצא דק"ו שהוא המדה ראשונה של הי"ג מידות הוא לעומת שם א"ל שהוא הראשון בי"ג מידות של רחמים, וזהו שהתפלל משה א"ל נא רפא נא לה, והשיב לו ואביה ירוק ירק בפניה וגוי ודרשו חכמ"ל ק"ו לשכינה י"ד יום וכו' דלפי שהתפלל במידת א"ל לכן נאמר לו מידת ק"ו כנ"ל. ועיי"ש שמביא ג"כ בזה לבאר מה שבמדה אחרונה של י"ג מידות שהתורה נדרשת הדרש הוא וכן שני כתובים המכחישים זה את זה עד שיבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם.

ונסחא אחרונה וכאן שני כתובים וכו' ולפי הנ"ל מובן דהמדה האחרונה בי"ג מידות של רחמים הוא נקה לא נקה, וביומא [פז]. אמרו"ל א"א ונקה דכבר נאמר לא נקה וא"א לא נקה דכבר נאמר ונקה, הא כיצד מנקה הוא לשבים ואינו מנקה לאינו שבים, ומבואר מזה דקרא דונקה לא נקה המה ב' כתובים המכחישים זה את זה וההכרעה ביניהם הוא מה שמצינו הכתוב השלישי בפ' תשובה דמועלת תשובה לחטאים, וז"ש וכאן שני כתובים וכו'

שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל. ופירש"י שלח לך, לדעתך.

וי"ל בזה בהקדם מה ששינוי (אבות פ"ב מ"א) איהו דרך ישרה שיבור לו האדם, כל שהוא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם. ומבאר במדרש שמואל, דהנה טבע האדם שכל דבר שהוא עושה נראה לו תמיד שהוא ישר וטוב, ואינו רואה את החסרונות שבצעמו, מחמת נגיעתו שהרי אדם קרוב אצל עצמו, אבל אם הוא רואה דבר דומה אצל אדם אחר, אז הוא כבר מבחין ורואה את הפגם שבדבר, מה שאין כן אצל עצמו יכול לתרץ גם דברים חמורים ולפרשם כאילו הם טוב, וז"ש איהו דרך ישרה שיבור לו האדם, שיוכל לדעת בביור שדרכו היא באמת דרך ישרה, ואין זה מחמת הנגיעה, כל שהיא תפארת לעושיה, אבל לא רק לעושיה, לאדם עצמו שעושה כן היא דרך טובה, אלא גם ותפארת לו מן האדם, שאם היה רואה זאת אצל אדם אחר, היה גם כן הדבר נראה לו כדבר טוב וישר, והו סימן שהדרך הזו היא באמת דרך הישרה, ובה יבחר האדם, אבל אם הוא דרך שרק ישרה ומפוארת להאדם עצמו, אבל אצל אדם אחר זה נחשב לפגם, אזי אין זו הדרך הישרה עכ"ד.

ולפ"י א"ש דאמר לו הקב"ה למשה בענין אם טוב לשלוח מרגלים לתור הארץ, והדרך לידע באיזה מעשה אם זה טוב או להיפוך, הוא שקודם צריך לסלק נגיעת עצמו, רק שלח לך אנשים, פירוש תדמה בעצמך כאילו זה אדם זה, שלח את זה ממך לאנשים אחרים, כאילו זה היה אצל אדם אחר, ואז יהיה לך מבט ברור, תוכל להבין אם זה טוב או רע, אבל אם תחזיק את הדבר אצל עצמך, לא תוכל לדעת, כי תמיד ידמה לך שאתה מתנהג כראוי וכנכון, גם כאשר באמת אין הדבר כן, וז"ש רש"י לדעתך היינו מה היה דעתך על אחרים כשהם יעשו כזאת.

והנה בענין קדושת התורה אמרו חז"ל (ברכות כב.) פתח פיך ויאירו דבריך שאין דברי תורה מקבלים טומאה, שנאמר (ירמיה כג כט) הלא כה דברי כאש נאם ה', מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינם מקבלים טומאה. שקדושת התורה הוא כל כך גדול שאי אפשר לפגום בה ולגרום לה טומאה, ולכן כל מיני בעלי טומאה מותרין בתלמוד תורה, הגם שהם אסורים לגעת בדברי קדושה אחרים, וכענין שפירש הרה"ק מקאצק ז"ע מה שמצוינו בתורה בכל מקום שטמא שנוגע בטהור, הוא מטמא את הטהור, ומדוע אין זה להיפוך, שטהור שנוגע בטמא יטהר את הטמא, מדוע נגיעה יכולה רק לטמא ולא לטהר, ומבאר דטהור יכול לגעת בטמא ולהתחבר אליו, השוכן אתם בתוך טמאותם, ואז הוא נטמא, אבל הטמא אינו יכול לגעת בטהור, נגיעתו אינה נוגעת לפנימיות שלו, ולכן אין זה מטמא אותו, כי הוא לא נגע בטהור באמת, כיון שהוא טמא, משא"כ קדושת התורה הוא גדול יותר.

ומצוינו כעין זה ישיש דין (פסחים פ.) ועוד) שטומאה הותרה בציבור, כי הקדושה של כלל ישראל הוא כל כך גדולה, שהטומאה אין לה כח לפגום בקדושת העבודה של כלל ישראל, יש להציבור כח גדול יותר מן הטומאה, ולכן היא מותרת בציבור, וכמו כן התורה"ק הוא הטהור כל כך, שאין דברי תורה מקבלים טומאה, אין נוגעים בזה, וכולם מותרים בלימוד התורה, כל מיני טמאים יכולים ללמוד תורה, ואין זה פוגם בטהרת התורה, ולכן (ברכות כב.) בטלוח לטבילותא, לטבילת עזרא, הגם שאמרו האמוראים (שם) מימי לא בטלתי טבילה זו, אבל מכל מקום אמרו פתח פיך ויאירו דבריך, שאין דברי תורה מקבלים טומאה, היוצא לנו מזה, שהתורה"ק אומרת להאדם, שתקרב אלי הגם שאתה עוד טמא, אין דברי תורה מקבלים טומאה, אתה יכול ללמוד תורה גם בעודך טמא, אבל מצד שני כדי שהתורה תיכנס בתוך האדם, לזה כבר צריך האדם להכין בית קיבול, שיהיה להתורה היכן להכנס, זה כבר אינו יכול להיות בטומאה, אע"פ שמוותר לכל אדם ללמוד תורה בטומאה, אבל אין התורה נכנס לתוכו בטומאה, כשאין לה מקום לחול בתוך האדם.

כל זה הוא מוגדל רחמנותו של הקב"ה על כל אחד מישראל, הבוכ"ע מסתכל על האדם, ועד יום מותו מחכה לו אם ישוּב מיד מקבלו, כי חסד קל כל היום, לפתוח פתח כפתחו של אולם לכל מי שרוצה להתקרב אליו, וכל זה הוא ממדת החסד והרחמים, ומאהבת הקב"ה לבניו, וכמ"ש בשם צדיקים, יש אומרים זאת בשם הרה"ק רבי אלימלך מליזנסק ז"ע וי"א בשם הרה"ק בעל בני יששכר מדינוב ז"ע, שהלואי שיהיה לנו רחמנות על יהודי צדיק וירא שמים, כמו שהקב"ה יש לו רחמנות על רשע גמור, הרשע הגדול ביותר שיש, הקב"ה מרחם עליו יותר ממה שיש לנו רחמנות על הצדיק הגדול ביותר, אלא מאי, הבעל דבר מצליח להשיכח כל זה מאתנו,

התעוררותה עשה ליקוחין שניים ונולדה משרע"ה מושיעין של ישראל אבל עכ"ז היה קצת זלזול בסגנון דיבורה אל אביה ועל כך נענשה הצדיקת כאן ג"כ על זה ולכן הוזכר אביה כאן והדברים נוראים, ואפשר ללמוד מזה מוסר השכל דאין שכחה לפני כסא כבודו ית' וכל דבר טוב או ח"ו שעושה האדם, על הכל יש חשבון, ומגיע הזמן שיקבל גמולו על פעלו, ואף שהדבר מתארך לשנים הרבה, אבל בסוף הדבר הוא מקבל גמולו.

ובעצם מכל הפרשה של מרים נלמד מוסר גדול, כי הלא כבר כתב הרמב"ם [הלכות טומאת צרעת פט"ז ה"ה] ועל ענין זה מזהיר התורה ואומר השמר בנגע הצרעת, וזכור את אשר עשה ה"א למרים בדרך, הרי הוא אומר התבוננו מה אירע למרים הנביאה שדברה באחיה שהיתה גדולה ממנו בשנים וגידלתו על ברכיה וסכנה בעצמה להצילו מן הים, והיא לא דברה בנגותו, אלא טעתה שהשותו לשאר נביאים, והוא לא הקפיד על כל הדברים האלו, שנאמר והאיש משה עניו מאד, ואע"כ מיד נענשה בצרעת עכ"ל, והענין כי בשמים יש חשבון מדוקדק על כל פרט קטן מבלי יוצא מן הכלל, ויש להתעורר מזה מאד כי בעו"ה נכשלים בעונות חמורים בחטא הלשון ל"ע, שאין בזה כל הלימודי זכות שהרמב"ם מוצא בפרשתה של מרים "שהיתה גדולה ממנו בשנים וגידלתו על ברכיה וסכנה בעצמה להצילו מן הים" והיא לא דברה בנגותו, אלא טעתה שהשותו לשאר נביאים, והוא לא הקפיד על כל הדברים האלו, שנאמר והאיש משה עניו מאד, וא"כ מה יענו איזובי קיר כמונו היום שנכשלים בחטא הלשון באופן מבהיל, וצריכים לשים הדברים אל הלב.

ועכ"פ הדרן לקמייתא מה שיש ללמוד מענין הק"ו שמתברר מזה דכל זמן שהאדם משעבד את עצמו כליל לשכל התורה, אי נכון לבו בטוח שהולך על דרך הישר מבלי טעות, אמנם כשרוצה לסמוך על שכל עצמו כבר יתכן שיהיה בזה ק"ו פריכא. וזה שייך מאד בכל סדר החיים. ובפרט כשנמצאים בין כותלי ביהמ"ד, שאי אפשר לסמוך על שכל עצמו ויש להשתעבד אל סדרי המקום המבוססים כפי שכל התורה. דבעו"ה אם כל אחד עושה לעצמו מה שהוא מבין שזה יהיה לתועלתו, אי זה גורם להירוס היבים בעו"ה. וכבר ראיתי כאלו שלא רצו לקבל על עצמם שום עול, ונדמה להם שיכולים לעשות הכל כפי שכל עצמם, והסוף לא היה טוב ל"ע.

ובזה מובן ענין המקושש עצים דהנה איתא במדרש [ומבא בב"ב ק"ט: תוס' ד"ה אפילו] דמעשה המקושש היה בתחילת ארבעים מיד אחר מעשה המרגלים שהיו אומרים ישראל כיון שנגזר עליהם שלא ליכנס לארץ ממעשה המרגלים שוב אין מחוייבין במצות עמד וחילל שבת כדי שיהרג ויראו אחרים וכו', ובחידושי אגדות מהרש"א [שם] כתב דכיון שעשה המלאכה כדי שילמדו שמענישין על חילול שבת, א"כ הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ולא חילל את השבת עיי"ש. אמנם אע"פ שהיה כוונתו לשמים, עכ"ו מכיון שעשה הדבר עפ"י שכל עצמו, ולא השתעבד לשכל התורה, א"כ נחשב לו לחטא. ובהא"פ דברי הילקוט ואינו אלא איש ושמו מקושש ת"ל ויקריבו אותו המוצאים אותו מקושש וכו' דהכוונה שזה היה מהותו שבכל הדברים רצה תמיד לעשות בבחינת המקושש של עכשיו, והיינו להתנהג לפי שכל עצמו, ולכן מגיע לו עונש מיתה, כי אם אינו משתעבד לשכל התורה, הרי זה מביא לחטאים ועונשים ל"ע.

ועכ"פ יש להתבונן בכל הדברים הללו ולהשתעבד לשכל התורה, ולהשתעבד לסדרי והנהגות המקום תורה, ובה יש לו גם זכות הרבים, וכמו שארז"ל [ת"כ בחוקות] אינו דומה מועטין העושיין את התורה למרובים העושים את התורה, ועי"ז נזכה להצלחה וסייעתא דשמיא וכט"ס.

אדם כי יהיה בעור בשרו וגו'

ובמדרש איתא בשעה ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו אמר להם משה זה לאוה"ע אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח והקשו המפרשים הלא קי"ל דעכו"ם אין מטמאים בנגעים. ובהא"פ ביאור המדרש בשעה ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו אמר להם משה זה לאוה"ע אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח דהנה נתייראו ישראל דתיכף כאשר יכשלו בלשה"ר ילקו בצרעת ולכן אמר להם משרע"ה דאוה"ע שאינם רוצים לשוב אל ה' אצלם זהו פחד אם יענשו תיכף כשיכשלו בעון כי הלא אינם רוצים בדרך הטובה משא"כ אצל ישראל זהו מעלה יתירה שאינם מתייראים מזה שמוכירים אותם משמים שלא לחטוא ואדרבה זה גורם להם לאכול ולשתות ולשמוח בשמחה כי עי"ז יזהרו מחטא שזהו תכלית כל אדם. וידוע מש"כ הנוב"י [או"ח סימן לה] למי שנכשל בעבירה ל"ע וז"ל ועתה נתעורר בתשובה ואשרי לו שתורתו עמדה שלא ישתקע בטומאה וכו' עכ"ד כי זהו דבר גדול שמתעוררים לתשובה.

שלא נחשוב על אהבת הקב"ה אלינו, ולכן אנו נראים כך בעוה"ר, כי אהבת הקב"ה אלינו הוא נסתר, וצריך השקפה ברורה על החיים, כדי שנוכור זאת ולא נשכח את זה לעולם.

התורה"ק שאדם לומד צריך לישפר ולצרף אותו כמשארז"ל (בר"ר פמ"ד ס"א) לא ניתנה תורה אלא לצרף בהן את הבריות, לשנות את דרכיו ואת מעשיו לטובה, אם הוא לומד מסכת בבא קמא, צריך שהתורה תלמד אותו מה זה ממונו חבירו, ומה זה היוק של ממונו חבירו, שעל הכל יש חשבון, ובכלל גם אם לומד בכל נושא בתורה, הרי אמרו (ירושלמי ראש השנה פ"ג ה"ה) דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, ויל"פ דכל חלק מהתורה צריך לישפר את דרכיו של האדם בכל ענין שהוא, והיינו שיהיה עשיר ביראת שמים, כי זהו כוחו של לימוד התורה כראוי כדכתיב (ירמיה טז יא) ואותי עזבו ואת תורתי לא שמרו ודרשו חז"ל (פתיחתא איכ"ר א') הלואי אותי עזבו ותורת שמו, שמתוך שהיו מתעסקין בה המאור שבה היה מחזירן למוטב, וכתב בספר ערכי הכנויים (ערך תורה) שלכן נקרא בשם תורה, שהוא מענין הוראה שהוא מורה דרך איך לקרב את עצמו אל השי"ת.

בדרך כלל כשדורשים מבחור בישיבה איזה דבר, אומרים לו זה תעשה ואת זה לא תעשה, זה אסור וזה מותר, מטבע הדברים הדבר הראשון שהבחור מרגיש הוא שרוצים ליקח ממנו איזה דבר, שרוצים להזיק לו ולגרוע ממנו, בבחנת היוק ראה שמיא הזיק, עצם הדבר שמסתכלים עליו ורואים את מעשיו, כבר נותן לבחור הרגשה שמזיקים לו, שלוקחים ממנו את זכויותיו, שבגלל זה אין הוא יכול לעשות כל מה שלבו חפץ, אבל אם היה הבחור מתבונן בעצמו באמת, היה רואה ומבין בבהירות, שמה שאומרים לו זהו רק לטובתו, אם הבחור לא יקח את הדברים האלה אל לבו, הרי הוא בעצמו יסבול, זה יפריע לו ללמוד ולהתעלות, זה יפריע לכל חייו, כל מה שאומרים לכם זהו אך ורק לטובתכם, אבל בכל זאת טבע הבחור הוא, כשיה נוגע אליו אינו מתבונן בזה, ואינו רואה את אמיתת הדברים, אלא מרגיש להיפוך, שרוצים ליקח ממנו איזה דבר טוב.

כמה חשובים ונחוצים הם הגדרים שהישיבה קובעת, הרי צריך כל בחור לשמור את ענינו ואת כל האיברים, והיצר הרע בוער כאש, והארץ הזו היא ארץ מגושם ושפל מאד, וכל אחד צריך לשמור את עצמו להנצל מכל זה שלא יבוא לידי חטא, וחלק מהגדרים העוזרים לזה, הוא הסדרים של הישיבה, ובנוסף לכך צריך כל אחד לגדור גדרים לעצמו שיעזרו לו להשמר מכל הדברים שצריכים שמירה, צריך בחור לומר לעצמו, אינני הולך למקום פלוני ופלוני כדי שלא אכשל ח"ו בחטא, כל זה הוא דברים שאינו קשה להבין אותם, הרי זה אך ורק לטובתכם הרוחנית, שתוכלו ללמוד יותר טוב ויותר בטהרה, שיהיה תורה ביחד עם יראת שמים, רק כשיה נוגע להבחור עצמו, הוא נוטה לחשוב שהכוונה בכל הגדרים האלה הם לרעתו, אבל צריכים להתבונן בזה, ולראות את הטובה שבדבר, ושזהו רק לטובתכם.

הזמן המיועד ללמוד בו מוסר בישיבה צריכים לנצל אותו כראוי, והוא דבר הצריך חיזוק, ללמוד מוסר עם יר"ש באופן שהדברים יעשו עליו רושם, וגם באיזה ספר ללמוד צריך להתייעץ עם מי שגדול ממנו בחכמה ובמנין, ולא שבכל יום יבחר לעצמו ספר אחר, יום אחד זה ויום אחד זה, אלא יתייעץ עם מי שמבין בזה מה ילמד, וישתדל להוציא מזה מה שצריך לתקן למעשה.

וכמוכן שבסדר המוסר בעשרים הדקות האלה, אין להיעשות פתאום למדן, אתם יכולים לראות שדוקא באותו זמן יש יצר הרע שאומר לאדם ללמוד, פתאום אז יש לו איזה קושיא חמורה שאינה סובלת דיחוי, ואי אפשר להמשיך בלי לתרץ הקושיא, אבל ברור שזה יצר הרע, למה הדבר דומה, למי שניגד לבלי פסח כשהוא צריך לאכול כזית מצה, שעכשיו יש לו חשק ללמוד תורה, הוא רוצה עכשיו ללמוד ש"ע הלכות פסח במקום לאכול כזית מצה, ולא שהש"ע אינו דבר טוב, אבל הקב"ה קבע זמן לכל מצוה ומצוה, ועכשיו הוא הזמן לאכילת מצה, ולא ללימוד הלכות, ואומרים בשם צדיקים שמרמב"ם אף קשה וחמור ככל שיהיה, אבל אין מתים מזה, והכוונה בזה, שאם הוא נזכר בזה באמצע התפלה, יש עוד זמן לזה, ואינו בגדר פיקוח נפש שיצטרך להפסיק על זה באמצע התפלה, וכן הוא גם בענין זמן לימוד ספרי מוסר, אז אין צריך להקשות שום קושיא על הסוגיא, בזמן זה הכל מתורץ ומיושב היטב.

וצריך שתהיה לבחור הרגשה שהוא צריך את המוסר, וכמו שאמר החתם סופר זצ"ל שאם עבר עליו יום אחד בלי לימוד מוסר, היה מרגיש זאת על עצמו, ואנו הרי כל כך חולים שכבר אין מרגישים שאנו חולים, אין מרגישים

כלום אם עובר כמה זמן בלי ללמוד מוסר, הלואי שהיינו מרגישים כשאנו לומדים מוסר, אבל כשאין לומדים אין מרגישים שזה חסר, וזהו באמת ההוכחה שזה חסר.

כשיחיים בלי סדר הכל הולך לאיבוד, ואינו כמו שחושבים מה יש אם אין לי סדר, הרי סוף כל סוף אני לומד קצת, אמנם אינני המתמיד הגדול ביותר, אבל אני לומד ומתפלל, מה יהיה כבר אם אין לי סדר, אבל צריך להבין זאת, שבלי סדר הכל ילך לאיבוד, משל למה הדבר דומה, כמו בעניני דעלמא, סוחר המנהל את מסחרו, אם לא יהיה לו סדר וקביעות, כל המסחר ילך לאיבוד ולא ישאר מזה כלום, הוא לא ידע מה נכנס ומה יצא, מה הרווחים ומה ההפסדים, וכשיחסר לו ממון יתחיל ללוות מאחרים, ויהיה בכלל משי"כ (תהלים לז כא) לזה רשע ולא ישלם, ובסוף כשיתפוס את עצמו היכן הוא עומד כבר יהיה מאוחר מדי, וכמו במסחר הוא כן, עאכ"ו ברוחניות כי טוב סחרה מכל סחורה, המסחר של יהודי הוא לימוד התורה, הוא צריך ליקח את הזמן שחננו ה', ויקדיש אותו ללמוד ולהתעלות בתורה, וכל אחד מכם יכול להתעלות, גם אם אין לו את החברותא שהיה רוצה שיהיה לו, לא תמיד יש לכל אחד כל מה שהוא רוצה, אבל צריך את היגיעה, שהוא מתייגע בתורה כי אני רוצה ללמוד התורה"ק.

ואסיים עם אימרא של האוהל יעקב (פ' בראשית) שעפ"י חכמינו ז"ל הזמן הוא נברא, כמו שהקב"ה ברא הכל, כן הוא ברא את הזמן, ולאכאורה לא מצינו בתורה שהקב"ה ברא את הזמן, כל הדברים האחרים מנויים בתורה בפרשת בראשית, ואילו הזמן שהוא הדבר היסודי ביותר בבריאה זה אינו נכתב, ומדוע הוא כן, והוא מתרץ שזה כתוב בתחלת התורה שנאמר (בראשית א א) בראשית ברא אלקים, והמלה בראשית היינו הזמן, שהרי אם לא היה זמן, לא היה שייך שיהיה ראשית או אחרית, עצם הדבר שיש ראשית זה הוא הזמן, ואת זה ברא אלקים, הזמן הוא בריאה ממנו ית' עכ"ד, הזמן שיש לבחור בישיבה, מה שברא ה' בשביל לימוד התורה, אין זמן כזה כמשך כל חייו של אדם, כמשך החמישים שנה שיהיה לו אחר כך, לא יהיה לו זמן המיועד ומסוגל ללימוד התורה כל כך כמו זה, זהו חסד ה' בדורינו, שיש לאדם צעיר את היכולת להקדיש זמנו ללימוד התורה, זה לא היה כן בכל הדורות, שכל בחור צעיר היה יכול לשבת וללמוד תורה מתוך הרחבת הדעת, ובדור הזה עשה הקב"ה כן, וצריכים לנצל את זה.

שמעתי מיהודי אחד שלאביו היה בית מסחר, וכשהוא היה צעיר לימים, רצה ללכת ללמוד תורה בישיבה, כי חשקה נפשו בתורה, אבל לבזו היו הרבה נכסים ומרבה נכסים מרבה דאגה, ואביו תבע ממנו שהוא צריך ללכת לעבוד לעזור לו בפרנסה, והוא סיפר לי את כל השתלשלות הענינים עד שהיצליח להגיע לישיבה ללמוד תורה, כך זה היה בימים ההם, כן היו מאות סיפורים של בחורים שהיו צריכים למסור נפשם כדי שיוכלו ללמוד תורה, וכאמור הזמן אינו הפקר, הזמן הוא נברא של הקב"ה שהוא ברא זאת למען שמו, והזמן של בחור בישיבה נברא בשביל לימוד התורה, ועליכם מוטלת אחריות שלא לבזבז את המתנה הטובה שניתנה לכם להבל וריק, אלא להקדיש את זמנכם קודש לה'. כמו כן בשאר ענינים בעבודת השם, יש מעט מאד אנשים הנוהרים בקלה כבחמורה, ושומרים על עיניהם ואזניהם, כשבחור שומע אחרים מדברים דברים בטלים, עליו למחות, שאיננו רוצה שהדברים יכנסו גם לאוזניו, ואחר כך כשאתיישב ללמוד תורה, זה יפריע לי, אני רוצה ללמוד על האיברים שלא יפגמו בחטאים, אבל מצד שני, אם מתאמצים שישעיצו דשמיא גדולה, וצריך להתאמץ ללמוד תורה ביגיעה, ויום ערב שב"ק הוא גם כן יום, וצריך להתאמץ ביותר שלא יבזבז היום הזה בלא כלום, וכן את השב"ק עצמו בודאי צריך לנצל כי קודש הוא, ואז יש סייעתא דשמיא גדולה, שעל ידי זה יזכה שיהיה טועמיה חיים זכו, שירגיש טעם ומתיקות בתורה, ויהיה לו חשק בתורה.

לשב"ק מבה"ח תמוז זמני תשובה ממשמשינ ובאין

ראש חודש תמוז תש"ס - ג' תמוז

ישנם זמנים שבהם נפתחים מן השמים לפני האדם פתח לתשובה ויש להזהר שלא להחמיץ הזדמנות כזו ע"ד שמצינו אצל ירבעם בן נבט שחטא והחטיא את הרבים (סנהדרין ק"ב). שא"ל הקב"ה חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן ושאלתו הראשונה היתה מי בראשוא"ל הקב"ה בן ישי בראש וע"י ענה ירבעם אי הכי לא בעינא הרי שעי' חשבונות שוא של כבוד איבד את ההזדמנות שנתנו לו מן השמים לשוב בתשובה וה"ה אצל כל איש מזדמנים לו רגעים כאלו ועליו להתבונן שלא תאבד הימנו כי אבידת אותו רגע היא אבידת חייו ח"ו. (דברי יונה ח"א דף קכ"ח)

חובת הלבבות

ממרך הגה"צ זצ"ל - (ד)

המושך מפרשת בהעלותך העעל"ט

"וכן אתה, אם לא היית יכול להגיע אל ענין זה מדרך שכלך, כמו עילות מצות השמע, היתה נראית טענתך טענה, בעמדך מחקור עליו", יש דברים שאי אפשר להבין, פרה אדומה וכדומה, אז טענתך טענה, "וכן אם היית דעתך קצרה והכרתך חלושה מהשיג אליו, לא היית נענש על פשיעתך, ותהיה כנשים וכטנים אשר הוא בידיהם דרך קבלה, אבל אם אתה איש דעת ותבונה, שתוכל לעמוד בהם על ברור מה שקבלת מהחכמים בשם הנביאים משרשי הדת וקטבי המעשים, אשר מצוה להשתמש בהם עד שתעמוד על הענין, ויתברר לך מדרך הקבלה והשכל יחד, ואם תתעלם ותפשע בדבר, תהיה כמקצר במה שאתה חייב לבוראך יתברך".

כלומר לולא שהיה העבד בקי בהענין, ולכן היה סומך עליהם, אז היה אי אפשר לבוא אליו בטענות, כי אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, אין על זה טענות, ואני אומר שוב, שזה בבירור גמור מדבר לכל יהודי, אדם שיודע הלכות שבת וכל הענינים מה שאסור ומה שמוותר, ואדם זה עצמו איך לחשוב בהשבת וכדומה דבר שנכנס לנשמה, בזה אינו עוסק, פשוט אינו עושה המצות באמת כראוי, אינו מתייגע בזה, ואם היה יודע שהקב"ה מסתכל על כל אחד בשגחה פרטית, היה לגמרי שונה עבודת היהדות שלו, כי בלא זה המצות נחלשים, וקשה מאד להחזיק את עצמו ללמוד ולהתנהג במדות כמו שצריך, וזה בהחלט דבר הנוגע לכל אדם.

והרי אם היו אומרים לאחד שהוא פתי או טיפש, הרי זה יכאב לו עד מאד, והרי החוה"ל אומר שאם אינך טיפש ויש לך שכל, אתה צריך להתבונן בדברים אלו ולחיות עם זה, ואם אתה מחזיק עצמך כערכך היית מתבונן, ואז באמת היה נודע לך זאת, ואז כל היהדות היה שונה, כשאנו רואים יהודי שהוא באמת עובד השם כראוי, הרי מקנאים בו, הלואי שגם אני הייתי מתפלל כך וכדומה, נמצא שלעולם אנו רוצים, הרצון יש כאן, אלא שפשוט נדמה לנו שאין יכולים, אבל באמת הוא עצלות, כי מסתמא גם אנו היינו כך, או לפחות גם אנו היינו יותר טוב ממה שאנו עכשיו, אם היינו חיים באופן שהחיה"ל מלמד.

כתב בספר החינוך שעל כל מצוה שבתורה, יש יותר טעמים נסתרים מנגלים, וכל המצוות שאנו חושבים שיודעים את טעמם, אין זה כי אם מעט מן המעט ממה שיש, ולעומתם יש המון טעמים נסתרים שאין מי שיודע אותם, רק פרה אדומה ושעטנו וכדומה הם חוקים בלי טעם, דהיינו שכל היסוד שלהם הוא חק, ואין אנו יודעים כלום מדוע הוא צריך להיות כן, אבל בעצם כל המצוות הם חוקים, וגם כשאנו אומרים טעם על איזה מצוה, זהו רק מחסדי ה' שנתן לנו אפשרות לעיין וללמוד ולומר את מה שנראה לנו, אבל אין זה שבאמת אנו יודעים הטעם, כי יש הרבה עמוק עמוק שאין אנו משיגים יודעים.

נאמר בתורה חק' (בראשית יח ט) שהקב"ה אמר על אברהם אבינו עליו כי ידעתיו וגו'. ורש"י פירש שהוא לשון חבה, שהקב"ה אוהב אותנו, ומדוע נקט בלשון ידיעה הכרה, כי דבר שמכירים אוהבים, כל אדם הוא כן, מה שהוא מכיר ומבין היטב, הוא ממילא מתחבר לזה ואוהב אותו, ומה שרחוק מבינתו והכרתו אינו אוהב, דבר זה אין אוהבים, וכן מצינו דכתיב (ישעיה נח ז) מבשרך אל תתעלם, כי מכיון שהוא קרוב אליו הוא מכירו ולכן אוהבו, כל דבר כמה שהוא קרוב אליו הוא אוהב יותר, הידיעה והחיבה של הדבר באים יחד, כי הקירבה אליו מוליד אהבה אליו, ולכן ילד זה שאינו מכירו אינו אוהבו, ובנו שהוא קרוב אליו הוא אוהבו, וכן הוא גם מחוייב לחנך אותו וללמדו יותר ממה שהוא חייב כלפי כל יהודי אחר מדיון ערבות, וצריך לעשות לו כל מה שנצרך, כי מכיון שהוא קרוב אליך ואתה מכירו, אתה חייב לו יותר, וכן הוא בענין עבודת הלבבות, האדם צריך להכירו ולדעתו, וזה יגרום לו להתחבר אל הדברים ולאהוב אותם, רוב האנשים מרגישים שהם רחוקים מזה ואינו נוגע

אליהם, ולכן אינם אוהבים לעסוק בזה, אם יתקרבו לזה ויתדבקו לזה ממילא יאהבו זאת.

"וזה יתבאר משני פנים, האחד מהם, ממה שאמר הכתוב (דברים יז ח) כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע וגו'", אם אין יודעים הלכה, הרי חייבים ללכת לבית הדין הגדול, וכמשך הפסוק "ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך, וכשאתה משתכל במה שכולל הפסוק הראשון מעניני הדינים, תמצאם דברים שצריכים לפרט אותם, ולחלקם ולדקדק בהם בדרך הקבלה, לא בדרך אותות השכל", כשיש ספק בהלכות, הרי התורה אומרת מה צריך לעשות, שחייבים לקיים מה שיאמרו החכמים, ולכן צריך שתהיה לנו המסורה של תורה שבעל פה, מה שהנחילו לנו חכמי התלמוד, כי צריך לדעת כל דין מדיני התורה, וכל מה שאין יודעים, התורה מצווה לנו ללכת לבי"ד הגדול ולברר הדין, אבל במצוות הלבבות לא ציונה התורה לברר אצל בי"ד הגדול, אלא להתבונן בעצמנו, וכמו שהוא ממושיך.

"הלא תראה, שלא הזכיר בכללם ענין מן הענינים אשר יושגו מצד השכל, כי לא אמר כשתסתפק בענין היחוד איך הוא, או בשמות הבורא ובמדותיו ובשורש משרשי הדת, כעבודת המקום ובטוח עליו והכנע לפניו ויחד המעשה לשמו, ולברר המעשים הטובים מפגעי ההפסד, ועניני התשובה מן העברות, ולירא ממנו ולאהבה אותו ולהתבושש מפניו, ולחשב עם הנפש בעבור שמו, והדומה לזה ממה שיגיע אליו האדם בדרך השכל וההכרה, שתאמין בהם על ידי חכמי התורה והסמך, ותסמוך על דברי קבלתם בלבד", מדוע לא נאמר בתורה, כי יפלא ממך דבר בעניני האמונה, בעניני אהבת ויראת ה' וכדומה, תלך לבי"ד הגדול שבירושלים, ומה שהם יגידו לך זה מה שתקבל ותאמין ותחשוב, אלא משמע שדברים אלו אין יכולין לקבל מאחרים, אלא הדברים האלה מונחים בתוך השכל של האדם, וכל אדם צריך בעצמו לברר ולחקור עד שידע וישיג אותם.

"אבל אמר שתשוב אל דעתך ותשמש בשכלך במה שדומה לזה, אחר שתעמוד עליו מצד הקבלה, שהיא כוללת כל מצות התורה ושרשיה ופרקיה, ותחקור עליו בשכלך ותבונתך ושקול דעתך, עד שיתברר לך האמת וידחה השקר, כדכתיב (דברים ד טז) וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד".

~ סיפורים, ענינים ממרן זצ"ל, מהצדיקים אשר יומא דהיולוא שלהם חל בחודש תמוז ~

א' תמוז: הרה"ק רבי קלונימוס קלמן בן ר' אהרן הלוי זצ"ל מקראקא - בעל מחבר ספה"ק מאור ושמש

נפטר תקפ"ג - יומא דהיולוא ח' ביום ג' הבעש"ט

ונביא בענין זה מה שכתב המאור ושמש (פ' בשלח) הנה עיינו רואות בעת אשר יהיה איש ישראלי בצרה שלא תבוא, או יקבל עליו עול מלכות שמים ויאמר שמע ישראל, ודבר זה נהוג בין כללות עמינו וכל מנהגן של ישראל תורה הוא, ומן הצורך לתת לב מאיזה שורש נסתתף זה, והנראה לומר בזה בשום לב עוד על עיקר מצות שמע שמצותה לאמרה במסירת נפש, ואם ענין המס"י"ג הוא רק להיות נכון לקדש שמו ית' בעת אשר יבוא לידי נסיון, הנה קשה הלא מצות שמע הוא מצוה תמידית, ואם כן כשהיו ישראל שרויין על אדמתם ולא הייתה שום אומה ולשון שולטת בהם, ומי יכריחם להפר בריתם ח"ו, במה קיימו אז מצות מסירת נפש.

יו"ל ע"י מערכת אוצר יונה - 659-6062 (845)

צו באקומען דעם גיליון וועכנטליך שיטק א אי-מעיל צו
YIDEL425@gmail.com